

PROSEMINARIA I SEMINARIA LICENCJACKIE 2024/2025

Instytut Filologii Polskiej

dr Monika Błaszczak-Stachowiak

Zakład Estetyki Literackiej

monika.blaszczak@amu.edu.pl

Dramat i teatr XX i XXI wieku

Przedmiotem seminarium jest analiza i interpretacja współczesnych i najnowszych utworów dramatycznych oraz zjawisk teatralnych. Estetyczne aspekty pisarstwa dramatycznego, procesu dramaturgicznego oraz praktyki teatralnej omawiane będą na tle wielokierunkowej dyskusji teoretycznej i krytycznej. Uczestnicy zapoznają się z dramaturgią XX i XXI wieku oraz ze spektaklami teatralnymi odwołującymi się do omawianych dramatów i scenariuszy teatralnych. Poszczególne zajęcia dotyczyć będą zależności między dramatem a teatrem, różnych form dramatycznych i teatralnych, mieszania się gatunków i stylów, przemiany tematyki, bohaterów i przede wszystkim estetyki. Częścią analizy będzie próba zrekonstruowania i porównania estetyk tworzących kulturowy fundament omawianych tekstów. Przedmiot badań, oprócz samych tekstów, stanowią także inne zjawiska kulturowe oraz recenzje i teksty krytyczne poświęcone analizowanym dramatom i spektaklom. Ważnym narzędziem analizy będzie aspekt performatywny estetyki, jednym z celów zajęć jest bowiem pokazanie wpływu zespołu tych paradygmatycznych zmian na sposób pisanie tekstów dramatycznych oraz ich czytania i wystawiania. Poruszane będą także takie zagadnienia jak: miejsce odbiorcy przekazów teatralnych i dramatycznych – czytelnika, widza, współuczestnika; problemy ciała, w tym zwłaszcza odrzucenia, choroby i śmierci oraz tożsamości płciowej; sposoby zastosowania technologii i mediów; związki sztuki teatralnej ze sztukami plastycznymi i ich wspólne inspiracje; uwikłanie w politykę; autotematyczne rozważania twórców na temat samej sztuki i miejsca autora, aktora, reżysera czy dramaturga; teatr nawiązujący do swojej przeszłości (rytuału) i terażniejszości życia w poszukiwaniu nowego znaku scenicznego; dramat i teatr dla dzieci.

prof. UAM dr hab. Wojciech Hamerski

Zakład Literatury Romantyzmu

wojciech.hamerski@amu.edu.pl

Współczesny romantyzm

Niemal pół wieku temu Maria Janion napisała, że romantyzm to „podstawowy paradygmat czasów nowożytnych”. Czy teza ta pozostaje aktualna w roku 2024? Czy romantyzm, odsyłany niekiedy do lamusa, ma jeszcze coś ważnego do powiedzenia w erze informatyzacji i globalizacji?

W trakcie seminarium dyskutować będziemy o trzech, nakładających się na siebie, zagadnieniach:

- 1) Rola tradycji romantycznej we współczesnym świecie. Idee i tematy z tekstów Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego czy Norwida (oraz romantyków amerykańskich i europejskich) towarzyszą nam co najmniej od czasów edukacji szkolnej. Znamy je z podręczników, przedstawień teatralnych, przenikają do debaty publicznej, przemówień polityków, oddziałują na kulturę masową. Wybrzmiewają ze zdwojoną mocą w nowych realiach geopolitycznych. Przyjrzymy się zarówno kulturowym kliszom, związanym z romantyzmem, jak i ważnym, choć nie zawsze oczywistym „strefom wpływów” literatury i sztuki pierwszej połowy XIX wieku.
- 2) Współczesne interpretacje literatury okresu romantyzmu. Wprawdzie utwory romantyczne nie młodnieją, jednak literaturoznawcy wciąż poszukują nowych kluczy do zaszytych w ich strukturze znaczeń i wartości. W toku seminarium omówione zostaną wybrane tradycje czytania romantyzmu, osadzone we współczesnych metodologiach badawczych (m.in. ekokrytyki, geopoetyki czy feminizmu).
- 3) Romantyzm jako źródło inspiracji dla kultury współczesnej. W trakcie seminarium przyjrzymy się – oczywiście wybiórczo – wpływowi, jaki XIX-wieczna formacja wywiera na kulturę współczesną, w tym popularną. Omówimy książki, filmy, seriale, komiksy, piosenki, gry itp., które w sposób jawny, półjawny a czasem wręcz nieświadomiony żywią się ideami oraz estetyką epoki romantyzmu.

Zapraszam do udziału w seminarium osoby zaciekawione szeroko rozumianą kulturą romantyczną. Interesują nas zarówno tematy dotyczące XIX-wiecznych dzieł i autorów (monograficzne lub przekrojowe), jak i utworów późniejszych, związanych z zaprezentowaną tematyką i utrwalonych w różnych mediach (książki, filmu itp.).

dr hab. Justyna Kobus

Pracownia Dialektologiczna

justyna.kobus@amu.edu.pl

Wokół języka i kultury regionu

Zapraszam na seminarium poświęcone szeroko rozumianej tematyce regionu. Przedmiotem badań, analiz, opisów uczynimy zagadnienia dialektologiczne, etnolingwistyczne oraz dotyczące języka pisanego regionu. W związku z tym, w kręgu naszych zainteresowań znajdzie się nie tylko współczesny i nieco starszy język mówiony, ale i materiały etnograficzne czy teksty (literackie, prasowe) pisane z wykorzystaniem elementów dialektalnych.

Co może być tematem pracy licencjackiej? Oto przykłady (przy każdym temacie można wybrać teren, zakres i przedmiot badań – poniższe propozycje to jedynie egzemplifikacje):

- dialektologia: świadomość językowa mieszkańców wsi, zapożyczenia w języku mieszkańców danej miejscowości, znaczenie wyrazów gwarowych, zróżnicowanie pokoleniowe języka mieszkańców danej miejscowości, wyrazy wychodzące z użycia w języku mieszkańców danej miejscowości, funkcjonowanie dawnych i współczesnych nazw w obrębie konkretnego pola tematycznego (np. PRACA, PRZYRODA, KULINARIA, ŚWIAT DZIECKA i in.), praca z *Atlasem języka i kultury ludowej Wielkopolski* (materiały publikowane i źródła niepublikowane), prace z *Tekstami gwarowymi ...* autorstwa Zenona Sobierajskiego, przeobrażenia w obrębie systemu języka mieszkańców wsi itd.;
- etnolingwistyka: funkcjonowanie nazw i zwyczajów w języku i kulturze, funkcjonowanie konkretnego pojęcia w języku i kulturze, nazwy potraw i sposoby ich przygotowania wśród ludności lokalnej, demonologia ludowa – nazwy istot nadprzyrodzonych dawniej i dziś (na podstawie materiałów z danej miejscowości), nazwy związane z rokiem

obrzędowym / obrzędowością rodzinną w kontekście zmian kulturowych, język folkloru (bajka ludowa, pieśń ludowa) itd.;

- literatura regionalna: cechy gwarowe w tekstach literackich (np. Jolenty Brzezińskiej, Stanisława A. Hodorowicza, Anny Mlekođaj i in.), elementy wielkopolskiej kultury ludowej w tekstach wybranego autora, dialektyzacja w tekstach wybranego autora, analiza przekładów literatury światowej na gwary, dialekty i języki regionalne itd.

Mile widziane prace z wszystkich regionów Polski, z pogranicza oraz prace porównawcze polszczyzny z innymi językami.

Jestem otwarta na indywidualne propozycje tematów.

prof. UAM dr hab. Jarosław Liberek

Pracownia Leksykograficzna

jaroslaw.liberek@amu.edu.pl

Seminarium licencjackie 2024/ 2025

I. Prosty język

1. Stosowanie prostego języka jako podstawowy czynnik kształtujący spójność i harmonijne trwanie wspólnoty komunikacyjnej
2. Prosty język jako wyzwanie kulturowe w świecie komplikacji i manipulacji komunikacyjnej
3. Komunikacja między urzędem a petentem w świetle zasad prostego języka
4. Prosty język w konkretnej instytucji. Analiza i upraszczanie wybranych zbiorów tekstów oficjalnych kierowanych do petentów
5. Stosowanie narzędzi informatycznych, w tym sztucznej inteligencji w przekształcaniu tekstów.
6. Prosty język w przestrzeni publicznej. Analiza zrozumiałości i funkcjonalności tekstów użytkowych, np. wywieszek, ogłoszeń, powiadomień, zakazów, nakazów, pouczeń, instrukcji obsługi, tekstów umieszczanych na ulicach, budynkach użyteczności publicznej, dworcach, w komunikacji publicznej, w placówkach kultury, punktach usługowych, sklepach, marketach itp.

II. Frazeologia polska

1. Frazeologia (w tym wszelkie innowacje) we współczesnej prozie i poezji polskiej
2. Frazeologia (w tym wszelkie innowacje) we współczesnych mediach polskich
3. Współczesna polska frazeografia (słowniki frazeologiczne)
4. Wulgaryzmy frazeologiczne w oficjalnej i nieoficjalnej sferze komunikacyjnej

III. Kultura komunikacji językowej

1. Kształtowanie się wzorów i wzorców językowych, norma i uzus
2. Rola elity humanistycznej w kształtowaniu się normy
4. Postawy wobec języka. Polemiki (utarczki) językowe w internecie, wypowiedzi metajęzykowe niespecjalistów, tzw. gramatyczny nazizm i ortoterrorizm
5. Agresja werbalna, wulgaryzacja

IV. Polszczyzna przed mikrofonem

1. Różne wzorce i style polszczyzny stosowane przez dziennikarzy radiowych
 2. Jak dziennikarze radiowi rozumieją normatywność i poprawność w swojej pracy?
 3. Refleksja metajęzykowa i źródła wzorców mówienia w pracy dziennikarzy radiowych.
-

prof. UAM dr hab. Katarzyna Lisiecka

Pracownia Opery i Widowisk

lisiecka@amu.edu.pl

Paradoksy przedstawienia: literatura wobec syntezy sztuk

Seminarium będzie poświęcone różnym formom realizacji idei syntezy sztuk, zachodzącej od wieków w wielu działaniach artystycznych w celu pogłębienia i uprawomocnienia ich funkcji mimetycznej. Zapraszam do wspólnej analizy utworów literackich wywodzących się z epok dawnych i współczesnych, otwartych na filiacje z innymi sztukami. Interesować nas będą zwłaszcza dzieła dramatyczne – z obszaru polskiego i europejskiego dramatu od XVII do XX wieku – oraz dzieła audiowizualne: operowe, teatralne i filmowe, w

których problem (re)prezentacji podlegał znaczącym komplikacjom formalnym, koncepcyjnym i tematycznym. W celu uchwycenia pułapek i paradoksów mimesis zastanowimy się nad realizacją jej założeń w wybranych gatunkach dramatycznych i w pokrewnych z literaturą formach sztuki. Przyjrzymy się ich scenicznemu lub audiowizualnemu przetworzeniu, adaptacji, umuzycznieniu, „przepisaniu” na scenę. Podejmiemy się analizy i interpretacji wybranych ‘studiów przypadku’, w których pochwycone zostały intrygujące zjawiska „paradoksu mimetycznego”. Zapraszam także do teoretycznych rozważań nad zagadnieniami fuzji sztuk w świetle poetyki historycznej, jak również do zgłębiania znaczeń wybranych pojęć i kategorii estetycznych, umożliwiających rozpoznanie rozmaitych zadań i celów literatury w świetle sztuk audiowizualnych. Seminarium ma charakter otwarty, zatem omawiane problemy badawcze oraz tematy prac licencjackich mogą uwzględniać indywidualne zainteresowania i propozycje seminarzystów.

prof. UAM dr hab. Małgorzata Okulicz-Kozaryn

Zakład Badań nad Tradycją Europejską

mok@amu.edu.pl

dr Rozalia Wojkiewicz

Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski

rozalia.wojkiewicz@amu.edu.pl

Znane i nieznane światy literatury pozytywizmu i Młodej Polski

Zapraszamy wszystkie osoby zainteresowane drugą połową wieku XIX i początkami wieku XX, wyobraźnią artystyczną tych epok, ich horyzontem intelektualnym, duchowością i gustami estetycznymi. Projekty modernizacyjne i żywotność tradycji, wiara w rozwijającą się naukę i niepokoje schyłku stulecia, koncepcje literatury zaangażowanej i religia sztuki – to tylko niektóre zestawienia pojęć, ukazujące bogactwo materii literackiej, którą chcemy Państwu zaproponować do nowych odczytań. Twórcy znani, jak Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus, Stanisław Przybyszewski, Stanisław Wyspiański, Waław Berent, Jan Kasproicz, Tadeusz Miciński, Bolesław Leśmian, Zofia Nałkowska..., ale też mniej znani, czy zapomniani, jak na

przykład polsko-francuska symbolistka Maria Krysińska, albo Władysław Umiński (zwany polskim Verne'm) – mogą stać się bohaterami przyszłych prac licencjackich.

prof. UAM dr hab. Marek Osiewicz

Zakład Nauk Pomocniczych i Edytorstwa

marek.osiewicz@amu.edu.pl

Seminarium dla wszystkich zainteresowanych edytorstwem i językoznawstwem. Jego tematyka wyznaczana będzie przez różnorodne konfiguracje następujących słów-kluczy:

- edycje krytyczne, antologie, opracowania tekstów;
- zapomniani twórcy, poezja, proza, wspomnienia, dzienniki, teksty popularne, dorobki rozproszone;
- lektury, filmy, seriale, piosenki, blogi, grupy hobbystyczne, regionalia;
- idiolekty, socjolekty, profesjolekty, biolekty, familiolekty, dialekty;
- słownictwo: neologizmy, archaizmy, regionalizmy, język młodzieżowy.

Mile widziane tematy związane z własnymi zainteresowaniami (filologicznymi i innymi).

prof. UAM dr hab. Małgorzata Rybka

Zakład Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego i Onomastyki

malgorzata.rybka@amu.edu.pl

Człowiek wśród tekstów i dyskursów

Proponowana tematyka seminarium licencjackiego funkcje terapeutyczne obejmuje różnorodne kwestie dotyczące współczesnej polszczyzny, analizy tekstu i dyskursu, barier w komunikacji, nauczania języka polskiego jako obcego. Przedmiotem rozważań mogą być następujące zagadnienia:

- ❖ Zmiany we współczesnym języku polskim (mody językowe; feminitywa; wybrane zjawiska na przykładzie tekstów artystycznych/medialnych).
- ❖ Językowy obraz świata (kreatywna funkcja języka, stereotypy, metafory językowe, słownictwo jako świadectwo mentalności epoki; językowy obraz kobiety/mężczyzny/dziecka w wybranych tekstach artystycznych/medialnych; językowy obraz przeciwnika lub kandydata w kampanii wyborczej; językowy obraz Polaka w dyskursie medialnym itd.).
- ❖ Leksyka współczesnego języka polskiego i jej zróżnicowanie (zmiany semantyczne wybranych pojęć, słownictwo specjalistyczne, słownictwo środowiskowe itd.).
- ❖ Składniowe ukształtowanie tekstów artystycznych i publicystycznych.
- ❖ Analiza tekstów artystycznych i użytkowych (charakterystyka poszczególnych, gatunków; perswazja i manipulacja; wartościowanie w wybranym tekście, potoczność w tekstach artystycznych/religijnych/medialnych; wyznaczniki emocjonalności we współczesnych tekstach artystycznych/religijnych/medialnych).
- ❖ Analiza dyskursu medialnego (strategie komunikacyjne; agresja językowa; język protestu, język mniejszości; język dziennikarzy/youtuberów/influencerów; nagłówki prasowe/internetowe, ich wymowa i stylistyka itd.).
- ❖ Multimodalność (relacja słowa do obrazu w dyskursie medialnym/w slامية, wizualne środki perswazji itd.).
- ❖ Analiza tekstów tworzonych przez dzieci bądź tych, które są dla nich przeznaczone (łamanie stereotypów; funkcja terapeutyczna).
- ❖ Bariery w komunikacji – komunikacja bez barier (komunikacja g/Głuchych, audiodeskrypcja, obrazy niepełnosprawności i osób z niepełnosprawnościami obecne w różnych tekstach i dyskursach)
- ❖ Nauczanie języka polskiego jako obcego/drugiego/odziedziczonego (treści kulturowe w podręcznikach JPJO, dwujęzyczność a dwukulturowość; nauczanie języka polskiego jako obcego/drugiego/odziedziczonego uczniów z doświadczeniem migracyjnym, język ucznia cudzoziemskiego uczącego się w polskiej szkole).

Jestem także otwarta na propozycje, które są wynikiem Państwa samodzielnych poszukiwań. Temat pracy może być bowiem zaproponowany przez Państwa lub wypracowany wspólnie podczas spotkań seminaryjnych.

Termin konsultacji: czwartek godz. 11.15-12.00, piątek 10.45-11.30.

prof. UAM dr hab. Michał Szczyszek
Zakład Frazeologii i Kultury Języka Polskiego
szczysze@amu.edu.pl

Proponowany zakres tematyczny prac licencjackich (na rok akademicki 2024/2025):

- 1) Słotwórstwo współczesnej polszczyzny, np.:
 - opis najnowszych zjawisk słotwórczych;
 - opis zmian zachodzących w systemie słotwórczym w XX i XXI wieku;
 - słotwórstwo a norma języka polskiego;
 - słotwórstwo – system a uzus;
 - zjawiska słotwórcze w tekstach artystycznych, publicystycznych, użytkowych itp.;
 - słotwórstwo mówionego wariantu języka polskiego.

- 2) Norma współczesnego języka polskiego, np.:
 - teoretyczno-metodologiczny model opisu normy językowej;
 - ewolucja normy języka polskiego i przemiany w zakresie norm cząstkowych w XX i XXI wieku;
 - norma językowa jako odzwierciedlenie przemian kulturowych w XX i XXI wieku;
 - wewnętrzny i zewnętrzny aspekty zmian w normie współczesnej polszczyzny – potoczność, technologizacja, wulgaryzacja itp. komunikacji językowej;
 - normatywne i anormatywne aspekty tekstów artystycznych, publicystycznych, użytkowych itp.

- 3) Nabywanie normy językowej przez młodych użytkowników języka polskiego, np.:
 - akwizycja języka a nabywanie normy językowej;

- nabywanie normy językowej a kategoryzacja językowa rzeczywistości pozajęzykowej;
- elementy leksykalne i gramatyczne jako wykładniki procesu nabywania normy językowej i językowego obrazu świata danej społeczności językowej.

4) Internacjonalizacja komunikacji językowej, np.:

- kontakty polszczyzny z innymi językami;
- genetyczna i semantyczna struktura zapożyczeń;
- zmiany językowego obrazu świata społeczności polskojęzycznej pod wpływem zapożyczeń pojawiających się w polszczyźnie w XX i XXI wieku;
- miejsce polszczyzny wśród języków Europy;
- językowe odzwierciedlenie procesów globalizacji i regionalizacji.

5) Multimodalny opis komunikacji interpersonalnej, np.:

- werbalne i niewerbalne składniki komunikacji międzyludzkiej;
- relacje między werbalnymi i niewerbalnymi składnikami komunikacji międzyludzkiej;
- struktura semantyczna, pragmatyczna, modalna werbalnych i niewerbalnych składników komunikacji międzyludzkiej;
- rola języka (leksemów, gramatyki), gestu, intonacji w procesie przekazywania informacji.

6) Kompetencje językowe i komunikacyjne a wiek biologiczny użytkowników języka (na przykładzie polszczyzny) , np.:

- cechy polszczyzny młodzieżowej;
- cechy polszczyzny osób w średnim wieku;
- cechy polszczyzny osób w podeszłym wieku;
- relacja między rozwojem osobniczego języka a rozwojem osobniczej pamięci.

7) Artystyczna odmiana współczesnej polszczyzny, np.:

- styl, stylizacja;
- język pisarza, poety, ugrupowania artystycznego;

- językowe środki artystycznego wyrazu.
- 8) Lingwistyka komputerowa, korpusologia, narzędzia lingwistyki cyfrowej, np.:
- budowanie korpusów współczesnej polszczyzny;
 - weryfikacji funkcjonalności narzędzi lingwistyki cyfrowej;
 - analizy i interpretacje tekstów oraz językowych danych typu *big data* z wykorzystaniem możliwości lingwistyki komputerowej.
- 9) Lingwistyka kryminalistyczna (sądowa), np.:
- językowa analiza tekstów prawnych i prawniczych (ustaw, rozporządzeń, wyroków sądowych itp.)
 - analiza wypowiedzi dyskursu publicznego w kontekście przepisów prawnych dotyczących pomówień, deprecjacji itp.